

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 lipca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jacek Błaszczyk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Piotr Mirek

SSN Eugeniusz Wildowicz

Protokolant Agnieszka Niewiadomska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Małgorzaty Kozłowskiej,
w sprawie **T.S.**

uniewinnionego od popełnienia czynu z art. 190 a § 1 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 6 lipca 2023 r.,

kasacji wniesionej przez prokuratora na niekorzyść

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 20 kwietnia 2022 r., sygn. akt XVII Ka 173/22,

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego Poznań – Stare Miasto w Poznaniu

z dnia 15 października 2021 r., sygn. akt VIII K 713/19,

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę do ponownego
rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Poznaniu w postępowaniu
odwoławczym.**

[JML]

UZASADNIENIE

T. S. został oskarżony o to, że w okresie od kwietnia 2018 roku do dnia 14 lutego 2019 roku w P. województwa [...], uporczywie nękał A.T. w ten sposób, że mimo jednoznacznego oświadczenia pokrzywdzonej zawartego w mailu z dnia 26 kwietnia 2017 roku, iż nie życzy sobie żadnych kontaktów wielokrotnie śledził ją, pisał do niej maile oraz obserwował jej miejsce zamieszkania powodując uzasadnione okolicznościami poczucie zagrożenia, to jest o przestępstwo z art. 190a § 1 k.k.

Wyrokiem z dnia 15 października 2021 roku, sygn. akt VIII K 713/19, Sąd Rejonowy Poznań- Stare Miasto w Poznaniu uznał T.S. winnym tego, że w okresie od maja 2018 roku do dnia 14 lutego 2019 roku w P. uporczywie nękał A.T. w ten sposób, iż nachodził ją w miejscu zamieszkania i w miejscu pracy, a także wysyłał do niej maile, mimo iż pokrzywdzona jednoznacznie oświadczyła, iż nie wyraża zgody na jakikolwiek kontakt z oskarżonym, tj. przestępstwa z art. 190a § 1 k.k. w brzmieniu obowiązującym do 30 marca 2020 roku w zw. z art. 4 § 1 k.k.

Sąd I instancji dokonując zmiany opisu czynu przypisanego sprawcy wymierzył mu na podstawie art. 190a § 1 k.k. w zw. z art. 37 a k.k. w brzmieniu obowiązującym do 30 marca 2020 roku w zw. z art. 4 § 1 k.k. karę 100 stawek dziennych grzywny ustalając wysokość jednej stawki na kwotę 50 zł . Na podstawie art. 39 pkt 2 b k.k. w zw. z art. 41a § 1 i 4 k.k. w brzmieniu obowiązującym do 30 marca 2020 roku w zw. z art. 4 § 1 k.k. orzekł wobec oskarżonego środek karny w postaci zakazu zbliżania się do pokrzywdzonej A.T. na odległość mniejszą niż 100 metrów oraz zakaz kontaktowania się z pokrzywdzoną w jakikolwiek sposób przez okres 5 lat.

Apelacje od orzeczenia Sądu *meriti* wywiedli oskarżony oraz jego obrońca, a także - na niekorzyść - oskarżyciel publiczny.

Po rozpoznaniu złożonych środków odwoławczych Sąd Okręgowy w Poznaniu wyrokiem z dnia 20 kwietnia 2022 roku, sygn. akt XVII Ka 173/22, zmienił zaskarżony wyrok i uniewinnił oskarżonego T.S. od popełnienia zarzucanego mu czynu z art. 190a § 1 k.k.

Kasację od tego orzeczenia wniósł Prokurator Okręgowy w Poznaniu, który zarzucił:

1. rażące naruszenie przepisów postępowania karnego procesowego mające istotny wpływ na, treść orzeczenia a mianowicie art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k. polegające na bezpodstawnym przyjęciu przez Sąd odwoławczy, iż pominięcie ustawowego określenia znamienia czynu zabronionego, w postaci skutku działania i spowodowania u pokrzywdzonej uzasadnionego okolicznościami poczucia zagrożenia, w opisie czynu przypisanego oskarżonemu T.S. przez Sąd Rejonowy Poznań – Stare Miasto w Poznaniu w wyroku z dnia 15 października 2021 roku, sygn. akt VIII K 713/19, daje podstawy do skutecznego podniesienia w apelacji zarzutu obrazy prawa materialnego - mimo, iż opis czynu przypisanego temu oskarżonemu mieści się w granicach pojęć, którymi ustawa określa znamiona czynu zabronionego uporczywego nękania;
1. rażące naruszenie przepisu prawa materialnego, które miało istotny wpływ na treść orzeczenia, to jest błędną wykładnię art. 190a § 1 k.k. polegającą na stwierdzeniu przez Sąd odwoławczy, iż czyn z art. 190a § 1 k.k. w postaci przypisanej oskarżonemu T.S. przez Sąd Rejonowy Poznań – Stare Miasto w Poznaniu w wyroku z dnia 15 października 2021 roku, sygn. akt VIII K 713/19, gdzie nie znalazł się wprost zapis o skutku działania tego oskarżonego, to jest spowodowania u pokrzywdzonej uzasadnionego okolicznościami poczucia zagrożenia nie wyczerpuje znamienia czynu zabronionego uporczywego nękania - mimo, iż ono wystąpiło.

Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja jest zasadna.

Sąd odwoławczy, jak zaznaczył w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia, ograniczył, w myśl dyrektywy zawartej w przepisie art. 436 k.p.k., rozpoznanie apelacji do stwierdzonych uchybień Sądu I instancji, które zostały podniesione przez oskarżonego oraz jego obrońcę we wniesionych środkach zaskarżenia, a których to rozpoznanie było wystarczające do wydania orzeczenia. Z kolei rozpoznanie pozostałych uchybień - wskazanych przez apelujących (w tym przez prokuratora) -

okazało się bezprzedmiotowe dla dalszego toku postępowania. Sąd II instancji zgodził się z poglądem tych apelujących, którzy podnosili, iż Sąd Rejonowy dopuścił się obrazy przepisów prawa materialnego, polegającego na błędnym przyjęciu, że czyn przypisany oskarżonemu w sentencji wyroku wypełnia znamiona przestępstwa określonego w art. 190a k.k., podczas gdy Sąd *meriti* nie stwierdził w części dyspozytywnej wyroku, by zachowanie T.S. wywołało którykolwiek ze skutków określonych w przywołanym przepisie (to jest wzbudzenie u pokrzywdzonej uzasadnionego okolicznościami poczucia zagrożenia lub istotne naruszenie jej prywatności), a co za tym idzie - nie można przyjąć, by zachowanie to wypełniło wszystkie elementy przestępstwa z art. 190a § 1 k.k.

Zdaniem Sądu *ad quem* jednym z konstytutywnych elementów przypisanego danej osobie czynu zabronionego stypizowanego w art. 190a § 1 k.k. jest skutek. Skutkiem zachowania się sprawcy musi być wytworzenie u pokrzywdzonego uzasadnionego poczucia zagrożenia lub poczucia istotnego naruszenia jego prywatności. Sąd I instancji, jak zauważył Sąd II instancji, w pisemnych motywach rozstrzygnięcia wskazywał na występowanie skutku zarzucanego oskarżonemu przestępstwa, tj. przy ocenie materiału dowodowego podniesiono w uzasadnieniu Sądu *meriti*, że działania oskarżonego istotnie naruszały prywatność pokrzywdzonej. Z kolei w części dotyczącej omówienia powodów przyjętej kwalifikacji prawnej Sąd *quo* zaznaczał, że oskarżony „wypełnił swoim działaniem znamiona przestępstwa ujętego w kwalifikacji prawnej zarzucanego mu czynu (...)”. Sąd Rejonowy stwierdził nadto, że pokrzywdzona bała się, że spotka oskarżonego, a same działania oskarżonego przybierały „postać uporczywego nękania, co wzbudziło w pokrzywdzonej uzasadnione okolicznościami poczucie zagrożenia, a także istotnie naruszyło jej prywatność”. Sąd wyjaśniał też, że pokrzywdzona żyła w ciągłym napięciu, bała się oskarżonego i odczuwała poczucie zagrożenia z jego strony. Powyższe twierdzenia nie są jednak, zdaniem Sądu *ad quem*, w stanie uzupełnić czy też treściowo dopełnić przypisanego oskarżonemu czynu, który został opisany w zaskarżonym apelacjami wyroku. Jak bowiem wynika z części dyspozytywnej orzeczenia - oskarżony został uznany za winnego tego, że „w okresie od maja 2018 roku do dnia 14 lutego 2019 roku w P. uporczywie nękał A.T. w ten sposób, iż nachodził ją w miejscu zamieszkania i w miejscu pracy, a także wysyłał do niej maile,

mimo, iż pokrzywdzona jednoznacznie oświadczyła, iż nie wyraża zgody na jakikolwiek kontakt z oskarżonym”.

Sąd Okręgowy formułując taki wniosek zaznaczył, iż z punktu widzenia wymogów, jakie stawia art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k., nie ma bezwzględnej konieczności dosłownego przytaczania zwrotów, jakimi ustawodawca posłużył się określając zespół znamion poszczególnego typu czynu zabronionego. Wymogom tym zadość czynić będzie również taki opis czynu, w którym co prawda zaniechano przywołania zwrotów ustawowych, ale w zamian posłużono się słowami, które oddają ich istotę – jurydyczne znaczenie. Innymi słowy, dopuszczalne jest korzystanie ze sformułowań (pojęć), które są równoważne językowo ustawowym znamionom czynu. Sąd ma zatem pewną swobodę w redagowaniu opisu czynu, która pozwala mu na zastąpienie zwrotów ustawy, określających znamię przestępstwa, innymi, jeśli swą treścią adekwatnie wypełniają znaczenie danego znamienia.

W rozpoznawanej sprawie, według Sądu II instancji, Sąd *meriti* nie postąpił w ten sposób, tzn. nie zastąpił wyrażen ustawowych innymi słowami oddającymi ich istotę a inaczej - opisując na nowo przypisany oskarżonemu czyn z opisu zarzucanego czynu wyeliminował ustalenia dotyczące skutku działania, to jest spowodowania u pokrzywdzonej uzasadnionego okolicznościami poczucia zagrożenia (czy ewentualnie istotnego naruszenia prywatności - stan prawny występku *stalkingu* na dzień 14 lutego 2019 roku). Przestępstwo uporczywego nękania (art. 190a § 1 k.k.) ma charakter materialny, gdyż skutkiem zachowania się sprawcy musi być wytworzenie u pokrzywdzonego jednego z opisanych w przepisie, stanów. Konkludując powody wydania wyroku uniewinniającego w Sądzie II instancji stwierdzono, że powyższego braku nie można było uzupełnić stosownymi ustaleniami zawartymi w pisemnym uzasadnieniu. Opis czynu przypisanego oskarżonemu, w ocenie Sądu odwoławczego, nie wskazuje na to, że zachowanie T.S. musiało wzbudzić u pokrzywdzonej uzasadnione okolicznościami poczucie zagrożenia. Zdaniem Sądu *ad quem*, ustalenie to nie jest oczywiste, zaś w prawie karnym nie może być miejsca na domysły czy wątpliwości. Działania oskarżonego przyjęte w przypisanym czynie w postaci nachodzenia w miejscu zamieszkania i pracy A.T. czy wysłania maila - mimo, iż pokrzywdzona nie wyrażała zgody na kontakt z oskarżonym, mogły równie dobrze skutkować niechęcią pokrzywdzonej,

spowodowaną jej rozdrażnieniem czy irytacją.

W ocenie Sądu Najwyższego zaskarżony nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia wyrok został wydany z rażącym naruszeniem przepisów art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k. Dla przypisania oskarżonemu odpowiedzialności za przestępstwo z 190a § 1 k.k. nie było niezbędne dokonywanie nowych ustaleń faktycznych, gdyż przyjęty w wyroku Sądu Rejonowego opis czynu przypisanego oskarżonemu w istocie zawiera znamiona określone w typie czynu zabronionego z art. 190a § 1 k.k. Opis ten zawiera także wskazanie czasu, miejsca i okoliczności czynu, przez co odpowiada określonemu w art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k. wymogowi dokładnego określenia przypisanego oskarżonemu czynu. Biorąc zaś pod uwagę, że w świetle uzasadnienia zaskarżonego zwykłymi środkami zaskarżenia wyroku Sądu Rejonowego subsumcja czynu z art. 190a § 1 k.k. była prawidłowa, to nie zaistniały w niniejszej sprawie podstawy do wydania wyroku reformatoryjnego, tj. wyroku uniewinniającego.

Obowiązek dokładnego określenia w wyroku skazującym przypisanego oskarżonemu czynu ma istotne znaczenie w procedurze karnej. Obowiązek ten związany jest bowiem z zasadą *nullum crimen sine lege*, według której nie jest dopuszczalne skazanie osoby, której nie przypisano zachowania odpowiadającego określonym w ustawie wszystkim znamionom danego typu czynu zabronionego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 marca 2019 r., V KK 109/18, LEX nr 2647175). W doktrynie wskazano, że ustawa nie określa, na czym ma polegać dokładne określenie przypisanego oskarżonemu czynu, przy czym wskazówkę w tym zakresie zawiera art. 332 § 1 pkt 2 k.p.k. - precyzujący, na czym polega dokładne określenie zarzucanego oskarżonemu czynu, to jest przez wskazanie czasu, miejsca, sposobu i okoliczności jego popełnienia oraz skutków, a zwłaszcza wysokości powstałej szkody. Jednocześnie wyrok powinien spełniać postulat jasności, jednoznaczności i czytelności nie tylko dla osób profesjonalnie zajmujących się stosowaniem prawa sądowego, ale również dla wszystkich nieposiadających takiej znajomości przedmiotu. Nadto opis czynu musi być precyzyjny, ma odznaczać się dbałością o szczegóły. Jednakże nie chodzi o podawanie jak największej liczby szczegółów dotyczących zachowania sprawcy, ale tylko o takie jego fragmenty, które mają znaczenie dla dokonania subsumcji pod określony przepis ustawy karnej. Konieczne jest wskazanie kompletu znamion danego przestępstwa, które zostały wypełnione

ustalonym zachowaniem oskarżonego (por. R. A. Stefański, S. Zabłocki [w:] R. A. Stefański, S. Zabłocki, Kodeks postępowania karnego. Tom III. Komentarz, Warszawa 2021, tezy do art. 413).

Wagi obowiązku wyrażonego w art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k. w żadnym zatem wypadku nie należy tracić z pola widzenia. Należy jednak pamiętać, że wskazana norma, winna łącznie z pozostałymi przepisami ustawy, być odczytywana zgodnie z celami postępowania karnego określonymi w art. 2 § 1 pkt 1 k.p.k. Wykładnia powołanego przepisu była zaś wielokrotnie przedmiotem oceny Sądu Najwyższego i dostatecznie ukształtowana została linia, zgodnie z którą opis czynu winien odpowiadać znaczeniu wszystkich znamion ustawowych konkretnego przestępstwa, wystarczającym jest więc posłużenie się takimi sformułowaniami, które w sposób niebudzący wątpliwości odpowiadają treści poszczególnych znamion przypisanego sprawcy czynu zabronionego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 października 2018 r., II KK 57/18, LEX nr 2572097). Słusznie również Sąd Najwyższy wskazał, że polski proces karny jest procesem, w którym przepisy prawa określają jedynie sposób postępowania organów procesowych, w tym przy formułowaniu opisu czynu zarzucanego i przypisanego tak, aby odzwierciedlał on zdarzenie przestępne, ze wskazaniem znamion, od zaistnienia których ustawa uzależnia możliwość pociągnięcia sprawcy danego zachowania do odpowiedzialności karnej. Jednak niedociągnięcia w tym zakresie i niedoprecyzowanie tego opisu, jeżeli dokonane ustalenia faktyczne wykazują, że zdarzenie odpowiadające zachowaniu przestępnemu miało rzeczywiście miejsce i to przy stronie podmiotowej wymaganej w danej sytuacji przez prawo karne, nie może prowadzić do uwolnienia oskarżonego od odpowiedzialności karnej (podkreślenie SN) – (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 20 marca 2014 r., III KK 416/13, LEX nr 1444607).

W wyroku z dnia 1 września 2015 r. Sąd Najwyższy, V KK 212/15, (LEX nr 1794322) wskazał, iż dopóty, dopóki leksykalne odmienności w opisie czynu nie są powodem wątpliwości co do rzeczywistej treści postawionego oskarżonemu zarzutu, nie może być mowy o naruszeniu zasady *nullum crimen sine lege*. Taki opis nie godzi w gwarancyjne funkcje prawa, chroni natomiast konstytucyjną i ustawową zasadę, iż sądy pełniąc wymiar sprawiedliwości powinny się opierać na prawdziwych ustaleniach faktycznych, wobec których przepisy kształtujące postępowanie karne

pełnią rolę służebną, zatem nie mogą być interpretowane w sposób formalistyczny i irracjonalny, a zarazem wypaczający sens tego postępowania. W konsekwencji uniewinnianie osoby winnej, mimo wykazania jej sprawstwa i winy, kolidowałoby jaskrawo z celem procesu karnego określonym w art. 2 § 1 pkt 1 k.p.k. (por. także postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 stycznia 2020 r., II KK 435/19, LEX nr 3220644).

Wyrok skazujący zgodnie z przepisem art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k. powinien zawierać dokładne określenie przypisanego oskarżonemu czynu oraz jego kwalifikację prawną. Opis czynu przypisanego winien być, jak wskazano, jednoznaczny, niedający możliwości różnych jego interpretacji i winien być zawarty w sentencji wyroku, a nie w uzasadnieniu. Opis czynu, o którym mowa we wskazanym powyżej przepisie, może być dokonany w języku ogólnym, a niekoniecznie w języku ściśle prawniczym - istotne jest tylko, aby odpowiadał pełnemu zespołowi znamion przewidzianych w przepisie określającym dany typ czynu zabronionego. Niekiedy w opisie czynu brak jest sformułowania wiernie przytaczającego określone znamię danego czynu, jednak analiza tego opisu prowadzi do wniosku, że chociaż wprost niewyrażone, wspomniane znamię w opisie jest. Przy redagowaniu opisu czynu dopuszczalne jest zaniechanie przytaczania w treści wyroku ustawowych znamion przypisanego sprawcy czynu i wskazywaniu wprost na ustalenia faktyczne. Pominięcie ustawowego określenia znamion czynu zabronionego w opisie czynu przypisanego nie daje podstaw do skutecznego podniesienia w apelacji zarzutu obrazy prawa materialnego, jeżeli opis czynu mieści się w granicach pojęć, którymi ustawa określa znamiona czynu zabronionego.

Odnosząc powyższe uwagi do niniejszej sprawy stwierdzić należy, że chociaż w odniesieniu do opisu czynu przypisanego oskarżonemu w punkcie I wyroku Sądu *meriti*, gdzie nie znalazł się wprost zapis o skutku znamionującym przestępstwo z art. 190a § 1 k.k., nie pozostawia on jednak wątpliwości, co do tego, iż zachowanie T. S. wzbudziło u pokrzywdzonej uzasadnione okolicznościami poczucie zagrożenia. Przemawia za tym opis czynu, a w tym w szczególności przyjęte przez ten Sąd ustalenie faktyczne, iż „pokrzywdzona jednoznacznie oświadczyła, iż nie wyraża zgody na jakikolwiek kontakt z oskarżonym”. Zapis ten w rozpoznawanej sprawie można i należy odczytać w ten sposób, że u A.T. wystąpiło uzasadnione

okolicznościami poczucie zagrożenia, co pozwoliło Sądowi I instancji, przy tak zmodyfikowanym opisie zarzucanego oskarżonemu czynu, przypisać mu sprawstwo omawianego występku.

W sferze wyrokowania niejednokrotnie ma miejsce zastępowanie w przypisanym czynie słów ustawy określających znamiona przestępstw stosownym opisem zachowania sprawcy. Obowiązująca procedura karna nie ma charakteru formułkowego, co oznacza, że przepis art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k. nie zawiera wymogu, aby w opisie czynu przytoczono dosłownie wszystkie ustawowo określone znamiona czynu zabronionego. Redagując opis czynu przypisanego można posłużyć się jedną z dwóch metod konkretyzowania istoty czynu w wyroku. **Metodą repetycji**, polegającą na przytoczeniu ustawowych znamion, a następnie po słowach np.: „przez to”, „w szczególności” wyrażen konkretyzujących te znamiona przez opis odpowiadający ustaleniom, bądź za pomocą **metody podstawienia**, polegającą na zaniechaniu przytaczania ustawowych znamion i wskazania wprost na ustalenia faktyczne. Pominięcie ustawowego określenia znamienia przestępstwa w opisie czynu przypisanego nie stanowi przeszkody w uznaniu, że wypełnia on znamiona konkretnego przestępstwa, jeżeli opis ten mieści się w granicach pojęć, którymi przepis prawa materialnego określa te znamiona (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 listopada 2016 roku, II KK 246/16, baza orzeczeń Supremus). W orzecznictwie sądowym zastępowanie w przypisanym czynie słów ustawy określających znamiona przestępstw stosownym opisem zachowania sprawcy występuje niejednokrotnie. W wielu wypadkach jest to wręcz nieodzowne, gdyż słowa ustawy ujmują znamiona w formule ogólnej, czy też syntetycznej, a opis czynu, który powinien być, w myśl art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k., dokładny, musi konkretyzować i uściślać, w czym wyrażało się wypełnienie przez oskarżonego znamion przestępstwa. Znamiona zakreślają jednak granice obszaru kryminalizacji w sposób abstrakcyjny. Natomiast celem procesu karnego w stadium jurysdykcyjnym jest rozstrzygnięcie, czy zarzuconym czynem oskarżony wypełnił każde z syntetycznie ujętych znamion konkretnego typu przestępstwa, a jeśli tak, na czym to polegało. Uznanie, że czyn odpowiada znamionom przestępstwa następuje w drodze subsumcji, a więc podciągania konkretnego stanu faktycznego pod ogólną normę sankcjonowaną, wysłowioną w przepisie prawa karnego materialnego. W procesie karnym jest to zatem stadium

stosowania prawa materialnego, które według prawideł logiki prawniczej przebiega zgodnie z wzorcem sylogizmu, a więc wnioskowania pośredniego ze zdań kategorycznych. Przesłanką większą schematu wnioskowania jest wyrażona abstrakcyjnie norma sankcjonowana albo jej części składowe charakteryzujące znamiona czynu zabronionego, a przesłanką mniejszą ustalone fakty, których skutki prawne względem tej normy należy wywodzić.

Przestępstwo stypizowane w art. 190a § 1 k.k. należy do grupy przestępstw znamiennych skutkiem, to jest przestępstw materialnych. Kluczowym znamieniem omawianego przestępstwa jest „uporczywe nękanie”. Zgodnie przyjmuje się, że jest ono spełnione, gdy występują łącznie dwa elementy - obiektywny i subiektywny, to jest powtarzalność zachowania sprawcy jak również szczególne nastawienie psychiczne sprawcy do czynu polegające na nieustępliwości czy też chęci postawienia na swoim (obojętne z jakich pobudek). Do znamion typu czynu zabronionego określonego w art. 190a § 1 k.k., co już wskazano, należy także spowodowanie skutku w postaci wzbudzenia u pokrzywdzonego uzasadnionego okolicznościami poczucia zagrożenia lub istotnego naruszenia prywatności tej osoby. Te skutki występują alternatywie, a więc do przypisania popełnienia czynu zabronionego wystarcza wystąpienie jednego z nich. Poczucie zagrożenia oznacza, że zachowanie sprawcy rodzi u pokrzywdzonego przypuszczenie, że może nastąpić eskalacja zamachu i sprawca jest w stanie posunąć się do naruszenia innych dóbr, jego lub osoby mu najbliższej. Poczucie zagrożenia może także powstać w wyniku stałego braku komfortu bezpieczeństwa spowodowanego zachowaniem sprawcy, to jest podjęcia przez niego takich czynności, które wytworzą u ofiary stałe wrażenie śledzenia. Wytworzone poczucie zagrożenia musi jednak być uzasadnione, a zatem poparte obiektywnym przekonaniem, że każdy przeciętny człowiek o porównywalnych do ofiary cechach osobowości, psychiki, intelektu i umysłowości w porównywalnych warunkach także odczuwałby takie zagrożenie. Zwraca się ponadto uwagę w doktrynie, że na gruncie art. 190a § 1 k.k. należy skutek rozumieć w szerokim ujęciu i dekodowanie tego znamienia winno następować po analizie całości opisu przypisanego przestępstwa (por. Przestępstwa przeciwko dobrom indywidualnym, System Prawa Karnego, Tom X, red. J. Warylewski, Warszawa 2012, str. 442 - 443). Przy konstruowaniu przepisu art. 190 a § 1 k.k., który obowiązuje od

dnia 6 listopada 2011 roku (Dz. U. Nr 72, poz. 381 - z 2011 roku) wykorzystano model skutkowy zobiektywizowany przy zgeneralizowanym opisie czynności sprawczej, zakładający posłużenie się syntetyczną metodą opisu czynu zabronionego, w korelacji do rozwiązań obowiązujących w obecnej kodyfikacji karnej, w której z reguły unika się kazuistycznego określenia znamion (uzasadnienie projektu ustawy o zmianie Kodeksu karnego – <http://orka.sejm.gov.pl/Druki6ka.nsf/wgdruku/3553>).

Zasadnie podniesiono w kasacji, że T.S. swoim zachowaniem wyczerpał niezbędne, do przypisania mu sprawstwa, znamiona występkę stalkingu określonego w art. 190a § 1 k.k. Potwierdza to przyjęty przez Sąd Rejonowy zmodyfikowany opis czynu, z którego wynika, iż oskarżony ten uporczywie nękał pokrzywdzoną A.T. poprzez nachodzenie jej w miejscu zamieszkania oraz miejscu pracy a także wysyłanie jej maili. Oskarżony działania te (uporczywe nękanie) podejmował - mimo, iż pokrzywdzona jednoznacznie oświadczyła, że nie wyraża zgody na jakikolwiek z nim kontakt. Jak wynika z zebranego materiału dowodowego w dniu 26 kwietnia 2017 roku A.T. napisała do T.S. maila, w którym jednoznacznie dała mu do zrozumienia, że nie życzy sobie z nim kontaktu, boi się go, a jeśli ten nie przestanie jej nachodzić, to sprawę zgłosi na Policję. Biorąc to pod uwagę zasadnym jest stwierdzić, iż przyjęty przez Sąd *meriti* opis zachowania oskarżonego, przypisał mu zachowania wypełniające znamiona czynu zabronionego z art. 190a § 1 k.k. Użyte przez Sąd I instancji sformułowanie, że „pokrzywdzona jednoznacznie oświadczyła, iż nie wyraża zgody na jakikolwiek kontakt z oskarżonym” potwierdza fakt wystąpienia u niej uzasadnionego okolicznościami poczucia zagrożenia (w szczególności wrażenia śledzenia i osaczania), które zostało wywołane zachowaniem oskarżonego. W opisie czynu, jak zaznaczono, nie poprzestano tylko na wskazaniu tego, że nastąpiło „uporczywe nękanie” i dookreślono na czym ono polegała, ale wprost zawarto w opisie, że miało to miejsce – pomimo tego, że A.T. jednoznacznie oświadczyła, że nie wyraża zgody na jakikolwiek kontakt z T.S. Oczywistym jest, co także wykazano, że opis czynu ma odnosić się do wszystkich znamion danego typu przestępstwa, ale to nie oznacza, że opis ten ma stanowić - zawierać powielenie wyrażen ustawowych (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 lutego 2022 r., II KK 344/21, baza orzeczeń Supremus). Realizacja przez sprawcę konkretnego znamienia czynu zabronionego może być bowiem wyinterpretowana w drodze logicznego wnioskowania, które

należy przeprowadzić na gruncie całości opisu czynu i istoty danego typu przestępstwa (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 maja 2018 roku, II KK 29/18, baza orzeczeń Supremus). Opis czynu zawarty w sentencji Sądu *a quo* zawiera elementy, które należą do istoty czynu przestępczego, a więc dotyczą jego podmiotu, rodzaju atakowanego dobra, czasu, miejsca oraz sposobu popełnienia, a także wynikłego skutku. Opisem tym objęto wszystkie te elementy, które mają znaczenie, są relewantne dla prawidłowej kwalifikacji prawnej. Konkretyzują czyn sprawcy, albowiem wszystkie istotne okoliczności działania oskarżonego zostały wymienione i, w konsekwencji, nie rodzą wątpliwości za jaki czyn Sąd Rejonowy skazał T.S.

Konkludując należało uznać za trafny zarzut zawarty w kasacji, iż Sąd II instancji niezasadnie przyjął, że Sąd Rejonowy nie dopełnił obowiązków określonych w art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k. i art. 424 § 1 pkt 1 k.p.k. To zaś miało niewątpliwy wpływ na treść wydanego rozstrzygnięcia drugoinstancyjnego, skoro doszło do tak radykalnej zmiany zaskarżonego apelacjami wyroku Sądu *meriti* i wydania orzeczenia uniewinniającego.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd odwoławczy winien kierować się poczynionymi wyżej uwagami - bacząc na to, by ocenić kompleksowo treść opisu czynu przypisanego T.S. w wyroku Sądu I instancji, zwłaszcza poprzez pryzmat skutkowego charakteru omawianego występkę z art. 190a § 1 k.k. Niewątpliwie winno nastąpić przeanalizowanie przypisanego czynu w aspekcie oceny wszystkich możliwych do zaistnienia skutków alternatywnie opisanych w art. 190 a § 1 k.k., tj. nie tylko „uzasadnionego okolicznościami poczucia zagrożenia”, gdyby istotnie Sąd *ad quem* uznał, że zachodzą w tym zakresie uzasadnione wątpliwości. Nie powinno jednak ująć uwadze to, że apelacji prokurator (str. 5 – k. 524) wprost wskazywał, że oskarżony umyślnie i długotrwale godził w poczucie bezpieczeństwa pokrzywdzonej. Wcześniej w apelacji stwierdzono (k. 523 v.), na poparcie żądania apelacji na niekorzyść, że T.S. „przez wiele miesięcy metodycznie nękał pokrzywdzoną wywołując u niej ogromny stres i poczucie zagrożenia”. Dopiero więc pełna kontrola instancyjna, również odnośnie apelacji oskarżyciela publicznego i kompleksowa analiza stanu faktycznego w kontekście znamion przestępstwa stalkingu pozwoli wydać prawidłowe rozstrzygnięcie.

SSN Eugeniusz Wildowicz
Mirek

SSN Jacek Błaszczyk

SSN Piotr

[JML]

[as]